
Olsztyn, st. XXIV, ratusz, gm. loco, woj. olsztyńskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 279-280

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

spojonych zaprawą wapienną. Wydaje się, iż uchwycone tu relikty architektoniczne można z pewną ostrożnością datować na wiek XVII, być może na początek tego stulecia. Jego kres nastąpił zapewne w XVIII wieku, kiedy to miały miejsce dwa duże pożary w 1708 i 1759 roku. Oczywiście nie można wykluczyć okresowych zniszczeń tutejszej zabudowy w ciągu licznych pożarów mających miejsce w wieku XVII, najprawdopodobniej jednak zabudowa ta była odbudowywana. Podkreślić należy, iż po obrysie wykopu wystąpił fundament rozebranego garażu zbudowany z cegły maszynowej łączonej na zaprawę cementową. Po jego rozebraniu nie udało się uchwycić regularnych nawarstwień stratygraficznych, a jedynie warstwy zasypowe powstałe w wyniku zasypania wykopu, który wykonano w trakcie wznoszenia wspomnianego garażu.

Materiały i dokumentacja znajdują się w archiwum PSOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

OLSZTYN, st. XXIV, ratusz, gm. *loco*, woj. olsztyńskie

- stare miasto- osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytnie (XIV-XX w.)

Nadzory archeologiczne przy pracach remontowych i uzbrojeniowych w obrębie i wokół ratusza, przeprowadzone przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie za pośrednictwem WPUI Olsztyn. Trzeci sezon badań.

Nadzory prowadzono z przerwami od 14 listopada 1996 do 2 października 1998 roku. W sumie nadzorowano prace przy dziewiętnastu odcinkach wykopu 18. Poszczególne odcinki oznaczono małymi literami alfabetu. Dokumentację rysunkową sporządzono w obrębie 8 odcinków o łącznej długości ca 114 metrów. W pozostałych przypadkach ze względu na wyłącznie zasypiskowy charakter nawarstwień sporządzano serwis fotograficzny i opis w dzienniku badań. Niewątpliwie najciekawsze były odcinki wykonane pod kanalizację wzdłuż skrzydła zachodniego. Wykopy te prowadzono do głębokości ca 2 m., a w miejscach studzienek kierunkowych nawet do 3,5 m. Udało się tu między innymi stwierdzić, iż nawarstwienia późnośredniowieczne zalegają pod bardzo grubą warstwą niwelacyjną w postaci różnoziarnistych piasków, zwłaszcza w południowo-zachodniej części starego miasta. Nie wystąpiły natomiast nawarstwienia nowożytne i późnonowożytne, co jest zapewne związane z przeprowadzonymi w XIX wieku pracami niwelacyjnymi. Bardzo interesujące wyniki uzyskano także w obrębie wykopów prowadzonych w zachodnim skrzydle ratusza (wzniesionym w połowie XIX wieku) oraz przy jego ścianie wschodniej od strony dziedzińca, gdzie wystąpiły fragmenty fundamentów kamiennych łączonych na zaprawę wapienną. Mamy tu prawdopodobnie do czynienia z pozostałościami rozebranych w pierwszej połowie XIX wieku tzw. bud rzemieślniczo-kupieckich, których początki sięgają XVI wieku. Ponadto w obrębie tych wykopów wystąpił liczny materiał zabytkowy w postaci ceramiki naczyniowej oraz kafli. Szczególnie w tym ostatnim przypadku mamy do czynienia z interesującym zbiorem kafli renesansowych pokrytych zieloną polewą. Były to kafle płycinowe z „miseczkowatymi” zagłębieniami. W jednym przypadku był to duży fragment kafła z przedstawieniem figuralnym. Podkreślić należy, iż większość prac prowadzono wokół skrzydeł północnego i zachodniego, a więc wzniesionych odpowiednio w 1928 i 1859 roku. Natomiast wokół skrzydła południowego (gotyckiego) prace prowadzono jedynie do głębokości 1 m., tak, więc nie mogły one przynieść spodziewanych rezultatów. Należy mieć nadzieję, iż dojdą do skutku planowane prace mające na celu odgruzowanie piwnic w obrębie tej części ratusza, które powinny przynieść wiele interesujących danych na temat jego historii, a zwłaszcza początków budowy budynku murowanego. Ma to o tyle znaczenie, iż w świetle przeprowadzonych nadzorów oraz odkrywek wykonanych na południowej elewacji tegoż skrzydła, należy przypuszczać, iż poziom, który obecnie jest parterem, pierwotnie mógł być pierwszym piętrem, natomiast uznawane za piwnice gotyckie pomieszczenia prawdopodobnie były parterem w okresie późnośredniowiecznym. Do takich wniosków skłania widoczne w południowej elewacji zwieńczenie otworu okiennego (niewątpliwie gotyckiego), które znajduje się znacznie wyżej niż góry obecnych otworów okiennych na parterze. Ponadto strop nawarstwień późnośredniowiecznych, które zostały uchwycone od strony zachodniej

tego skrzydła wystąpił ca 1,5 m. poniżej obecnego poziomu użytkowego zdaje się także potwierdzać, iż obecne (zagruzowane) piwnice pierwotnie były poziomem użytkowym ratusza, który mógł w ogóle nie posiadać pomieszczeń piwnicznych, w zasadzie w takim obiekcie niepotrzebnych. Nie można oczywiście wykluczyć, iż takowe się znajdowały, trudno jednak przypuszczać, że wykonano je pod całym obiektem. Wydaje się, iż kwestie te definitywnie wyjaśnią prace, które miejmy nadzieję zostaną przeprowadzone podczas odgruzowywania obecnych pomieszczeń piwnicznych.

Na zakończenie należy podkreślić, iż zarówno od strony zachodniej, jak też i wschodniej zwłaszcza w północnej części rynku (w najbliższej okolicy ratusza) nawarstwienia późnośredniowieczne nie zachowały się. Uległy one zniszczeniu prawdopodobnie podczas prowadzenia prac niwelacyjnych w początku XIX wieku, być może po wielkim pożarze z 1803 roku, bądź orkanie, który zniszczył niemal całe miasto w 1818 roku.

Materiały i dokumentacja znajdują się w archiwum PSOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

OLSZTYN, st. XXIV, Targ Rybny, gm. *loco*, woj. olsztyńskie

- stare miasto- osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne (XV-XX w.)

Nadzory archeologiczne nad pracami ziemnymi przy usuwaniu nawarstwień zasypiskowych; odwierty świdrem geologicznym, przeprowadzone przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez A. Gołon, Koziński-Połowianiuk, H. Sitek (inwestorzy prywatni). Pierwszy sezon badań.

Nadzorowano powierzchnię ca 1000 m².

Ze względu na fakt, iż rejon prac obejmował „teren, który w całości został zasypany w wyniku czego utworzono tzw. Plac gen. Świerczewskiego (obecnie Targ Rybny), a także częściowo zweryfikowany podczas nadzorów prowadzonych w 1995 roku, prace prowadzono tu przy pomocy sprzętu mechanicznego, usuwając grube nadkłady gruzu przemieszane z piaskiem, ziemią i zaprawą wapienną o miąższości ca 3,5 - 4 m. Wystąpiły tu nieliczne materiały zabytkowe (XIX – XX-wieczne), głównie w postaci fragmentów szkła i przedmiotów metalowych, które uległy w znacznym stopniu korozji. Po zakończeniu prac terenowych założono siatkę, według której wykonano serię odwiertów geologicznych. Odwierty wytyczono co 10 m. w czterech rzędach licząc od strony południowo-zachodniej (od kościoła ewangelickiego), tak aby objąć nimi teren działek należących do wszystkich inwestorów. Rzędy oznaczono liczbami rzymskimi od I do IV, odwierty natomiast liczbami arabskimi.

Wytyczono w ten sposób 14 odwiertów, przy czym odwiert oznaczony, jako 9 nie został wykonany, gdyż w miejscu tym zalega jeszcze gruba warstwa nawarstwień gruzowiskowych. Wykonano tu bowiem wykop sondażowy do głębokości ca 1,5 m. i nie udało się osiągnąć podłoża umożliwiającego wykonanie odwiertu. W pozostałych przypadkach odwierty wykonano do głębokości od 2,2 do 3,8 m. Podkreślić, jednak należy, iż w niektórych przypadkach nie udało się osiągnąć poziomu geologicznego ze względu na przeszkody (kamienie), które wystąpiły na linii wykonywanych odwiertów. Sytuacja taka miała miejsce w punktach oznaczonych numerami: 1, 5, 6, 7, 8 i 10. W tych też miejscach odwierty były naj płytsze. W obrębie omawianych działek pomimo usunięcia XX-towiecznej (powstałej po 1945 roku) warstwy zasypiskowej do wysokości bezwzględnej od ca 110,90 m. n.p.m. (odwiert 7) w części północnej wykopu (narożnik), do ca 111,15 m. n.p.m. (odwiert 13) w części południowo-wschodniej wykopu, w stropie wykonanych odwiertów zalegają tu jeszcze współczesne warstwy zasypiskowe. Poniżej uchwyciono warstwy niwelacyjne w postaci grubych pokładów glin przewarstwionych różnobarwnymi i różnoziarnistymi piaskami. Warstwy te poza jednym przypadkiem (odwiert 6) osiągają znaczną miąższość dochodzącą nawet do 2 m. Poniżej tych warstw we wszystkich rzędach - oprócz pierwszego - uchwyciono późnośredniowieczny poziom użytkowy, co w przypadku odwiertów 6 i 14 zostało potwierdzone występowaniem fragmentów ceramiki. Dopiero pod nawarstwieniami późnośredniowiecznymi wystąpiły pokłady geologiczne (calcowe) w postaci brunatnej i jasnobrunatnej zbitej gliny. Tylko w przypadku odwiertu 11 były to